

Vitkindad gås *Branta leucopsis* funnen häckande för första gången i Västmanland

Leif Johansson

I samband med den årliga "fisktarneinventeringen" i Mälaren, åkte jag den 24 maj 1988 tillsammans med Thomas Pettersson med båt ut till ett antal holmar och skär i Fulleröfjärden och Blacken.

När vi sent på eftermiddagen kom fram till Skorven, gick vi som vanligt i land för att räkna gråtrutar och övriga häckfåglar. Det råder sedan länge landstigningsförbud på Skorven för att skydda häckande fåglar. Vi har dock fått särskild dispens för att, på nära håll och utan att störa, följa förändringarna av fågellivet.

Vi gick alltså i land och började snabbt att räkna gråtrutbon. När vi hade gått ca. 75 m söderut längs den nordöstra stranden, upptäckte vi plötsligt två vitkindade gäss. Den ena av fåglarna låg och ruvade i en svacka med vegetation av krustätel, kärleksört, korsört, mjölke, hägg, gråvide, brakved, nypon m. m. I boet, som var beläget ca. fem meter från stranden, fanns två ägg. Gässen flyttade sig bara en aning åt sidan när vi passerade och återvände snabbt till boet.

De vitkindade gässen på Skorven 1988.
Foto: Leif Johansson.

De två vitkindade gässen kontrollerades sedan på långt håll den 4 juni, då en fortfarande ruvade, och sedan av min far, Börje Johansson, den 20 juni, då två fåglar betade mitt på ön. Inga ungar observerades. Den 26 juni, samt den 8 och 16 juli var gässen borta från ön. Det är dock inte uteslutet att häckningen gick bra och att de vuxna fåglarna tog med sig ungarna till de betydligt säkrare vassvi-

karna i närheten.

Skorven - ett fågelskär i Mälaren

Det är kanske på sin plats att göra en kort beskrivning av Skorven. Ön är en långsmal klippholme med kustkaraktär, som i nordvästlig-sydostlig riktning når en längd av ca. 130 m, samt har en största bredd av ca. 60 m och en höjd av ca. 10 m. Intill huvudön finns två mindre, liknande klippholmar.

Häckfågellarna har på 1960- och 1970-talen dominerats av fisktärna med drygt 100 par som mest. Fisktärnekolonin misslyckades med häckningen 1980, och har sedan dess inte häckat förrän 1988, då två par gjorde ett misslyckat häckningsförsök. I stället har gråtruten ökat från 10 par i mitten av 1960-talet, 90 par i slutet av 1970-talet till 146 räknade bon 1988. Andra mer eller mindre regelbundna häckfåglar är havstrut, skrattnås, fiskmås, gräsand, vigg, småskrake, storskrake, kanadagås, drillsnäppa, strandskata, sädesärta, laddusvala, kråka, samt ytterligare några vanliga tättingar. Dessutom observeras årligen roska och skrântärna.

Vitkindade gåsens expansion i Sverige

Enligt tillgängliga uppgifter har ingen häckning av vitkindad gås tidigare förekommit utanför häckningsområdet på Novaja Zemlja, förrän ett par sommaren

1971 upptäcktes vid Laus holmar på Gotlands ostkust. År 1976 häckade 7 par, 1977 fanns 8 par, 1978 9 par, 1979 15 par, 1980 50 par och 1981 75 par (Beinert 1982). Häckningsplatsen var belägen på en mindre, låg och gräsbevuxen ö med kraftiga bestånd av hundloka. Inom samma område häckade även andra sjöfåglar, bl. a. en stor koloni av gråtrut.

Den kraftiga expansionen på Laus holmar har fortsatt och 1987 häckade där ca. 830 par. Arten häckade 1987 i ytterligare sex landskap; Öland 30-35 par; Östergötland 1 par; Södermanland 3 par; Uppland 5 par; Jämtland 4 par; Skåne 3 par; samt ytterligare två lokaler på Gotland. Den svenska stammen uppgick 1987 till minst 880 par, vilket innebär en ökning med 35 % jämfört med 1986 (Tyrberg 1988).

Anledningen till att gässen börjat häcka utanför sitt ursprungliga häckningsområde har inte kunnat klarläggas. Man har funderat över om gässen rymt från någon djurpark eller om det skulle röra sig om någon gås, som av någon anledning inte orkat flytta till häckningsområdet. Kanske kan det röra sig om en spontan häckning.

Litteratur

- Beinert, R. 1981. De vitkindade gässen på Gotland. *Vår Fågelvärld*, Suppl. 9: 57-60.
- Tyrberg, T. 1988. Fågelrapport för 1987. *Vår Fågelvärld* 47: 378-418.
- Leif Johansson, Mårdstigen 13, 779 00 Skinnskatteberg*